ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 7ης Ιουλίου 1988 *

Στην υπόθεση 143/87,

που έχουν ως αντικείμενο αίτηση του tribunal du travail (δέκατο τρίτο) των Βρυξελλών προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Christopher Stanton,

Βελγικής ασφαλιστικής ΑΕ « L'Étoile 1905 », Βρυξέλλες,

και

Inasti (Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants), των Βρυξελλών,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 7, 8, παράγραφοι 1 και 7, 52, 59, παράγραφος 1, 60, παράγραφος 3, και 65 της Συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα)

συγκείμενο από τους J. C. Moitinho de Almeida, πρόεδρο τμήματος, U. Everling και Y. Galmot, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. F. Mancini
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο Christopher Stanton και η AE « L'Étoile 1905 », εκπροσωπούμενοι από τους δικηγόρους Jean Bayart και François-Xavier de Dorlodot,

— το Inasti, εκπροσωπούμενο από τους J. Lejuste και J. V. de Weirt,

— η βελγική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Buchmann,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον E. Lasnet και το δικηγόρο F. Herbert,

έχοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 8ης Μαρτίου 1988,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Ιουνίου 1988,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 30ής Απριλίου 1987, που περιήλθε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 11 Μαΐου 1987, το Tribunal du travail (δέκατο τρίτο τμήμα) των Βρυξελλών υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ελευθερία εγκαταστάσεως και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (Εθνικό Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφαλίσεως Ανεξαρτήτων Εργαζομένων) (στο εξής: Inasti), και του Stanton και της εταιρίας της οποίας είναι μέλος του διοικητικού συμβουλίου από το 1979, με αντικείμενο την καταβολή εισφορών στο βελγικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως των ανεξαρτήτων εργαζομένων λόγω της επαγγελματικής αυτής δραστηριότητας.

3 Ο Stanton ασκεί έμμισθη δραστηριότητα στο Ηνωμένο Βασίλειο και υπάγεται στο βρετανικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως των μισθωτών εργαζομένων. Ζητεί να απαλλαγεί από την καταβολή της επίδικης εισφοράς βάσει του άρθρου 12, παράγραφος 2, του βασιλικού διατάγματος 38 περί ρυθμίσεως από απόψεως κοινωνικής ασφαλίσεως της καταστάσεως των ανεξαρτήτων εργαζομένων (*Moniteur belge* της 29.7.1967). Όπως συνάγεται από την εν λόγω διάταξη, ο ανεξάρτητος εργαζόμενος δεν υπόκειται σε καμία εισφορά, αν οι αποδοχές του ως ανεξαρτήτου εργαζομένου δεν υπερβαίνουν ένα ορισμένο ποσό και, εκτός από τη δραστηριότητα αυτή, ασκεί συνήθως και κατά κύριο λόγο μια άλλη επαγγελματική δραστηριότητα.

4 Το Inasti προβάλλει ωστόσο ότι η « άλλη επαγγελματική δραστηριότητα » που αναφέρεται στο άρθρο 12, παράγραφος 2, που προαναφέρθηκε, και όπως αυτή διευκρινίζεται στο άρθρο 35 του βασιλικού διατάγματος της 19ης Δεκεμβρίου 1967 (*Moniteur belge* της 29.12.1967), όπως τροποποιήθηκε με το βασιλικό διάταγμα της 15ης Ιουλίου 1970, αφορά αποκλειστικά και μόνο την έμμισθη εργασία που υπάγεται σε βελγικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως.

5 Θεωρώντας ότι οι απόψεις των διαδίκων, όπως αναπτύχθηκαν ενώπιόν του, θέτουν πρόβλημα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, το Tribunal du travail των Βρυξελλών ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

« 1) Η άρνηση, από κράτος μέλος, να απαλλάξει πλήρως ή μερικώς τον υπήκοο άλλου κράτους μέλους, ο οποίος παρέχει υπηρεσίες εντός αυτού του (πρώτου) κράτους μέλους, από την καταβολή εντός αυτού εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως υπό την ιδιότητά του ως ανεξάρτητου εργαζομένου για την παρεπόμενη δραστηριότητα που ασκεί σ' αυτό, ενώ υπόκειται κατά κύριο λόγο στην κοινωνική ασφάλιση αυτού του άλλου κράτους μέλους ως μισθωτός, για το λόγο και μόνο ότι η δραστηριότητά του ως μισθωτού, την οποία ασκεί " συνήθως και κατά κύριο λόγο ", ασκείται εκτός του εδάφους του κράτους μέλους, στο οποίο παρέχεται η υπηρεσία, συμβιβάζεται ή όχι με το γράμμα και/ή το πνεύμα των άρθρων 7, 8, παράγραφοι 1 και 7, 52, 59, πρώτη παράγραφος, 60, τρίτη παράγραφος, και 65 της Συνθήκης της Ρώμης, της 25ης Μαρτίου 1957, περί ιδρύσεως της ΕΟΚ (που κυρώθηκε με το βελγικό νόμο της 2ας Δεκεμβρίου 1957);

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, οι παράγραφοι 1 και 3 του άρθρου 35 του (βελγικού) βασιλικού διατάγματος της 19ης Δεκεμβρίου 1967, περί θεσπίσεως γενικής ρυθμίσεως, κατ' εφαρμογή του βασιλικού διατάγματος 38 της 27ης Ιουλίου 1967, περί ρυθμίσεως της καταστάσεως κοινωνικής ασφαλίσεως των ανεξαρτήτων εργαζομένων είναι ασυμβίβαστες με τις εφαρμοστέες κοινοτικές διατάξεις, υπό την έννοια ότι με τις εθνικές διατάξεις θεωρείται ως " άλλη επαγγελματική δραστηριότητα " — από ό,τι του ανεξάρτητου εργαζομένου — μόνο η δραστηριότητα που ασκείται εν πάση περιπτώσει στο Βέλγιο, ακόμη και στην περίπτωση που στις εν λόγω διατάξεις δεν αναφέρεται αυτό ρητώς; »

6 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς στην κύρια δίκη, οι επίδικες διατάξεις του εθνικού και του κοινοτικού δικαίου και οι παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται πιο κάτω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

7 Πρέπει να διευκρινιστεί ότι με τον κανονισμό 1390/81 του Συμβουλίου, της 12ης Μαΐου 1981, περί επεκτάσεως στους μη μισθωτούς εργαζομένους και στα μέλη των οικογενειών τους του κανονισμού 1408/71 του Συμβουλίου (ΕΕ L 143, σ. 1), θεσπίστηκε ένα κοινοτικό σύστημα ασφαλίσεως των ανεξαρτήτων εργαζομένων. Ο κανονισμός αυτός, σύμφωνα με το άρθρο του 2, δεν παρέχει κανένα δικαίωμα για το πριν από την έναρξη της ισχύος του χρονικό διάστημα. Όπως προκύπτει από το άρθρο του 4, ο κανονισμός άρχισε να ισχύει την 1η Ιουλίου 1982, δηλαδή σε ημερομηνία μεταγενέστερη από τις περιόδους στις οποίες ανάγονται οι διαφορές στην κύρια δίκη (1979 έως 1980). Συνεπώς, ο κανονισμός αυτός δεν έχει εφαρμογή στις εν λόγω διαφορές, και το υποβαλλόμενο ερώτημα ορθώς αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο σε ορισμένες διατάξεις της Συνθήκης.

8 Πρέπει να υπομνησθεί εν προκειμένω ότι, δυνάμει του άρθρου 7 της Συνθήκης, απαγορεύεται οποιαδήποτε διάκριση λόγω ιθαγενείας εντός του πεδίου εφαρμογής της Συνθήκης.

9 Εντούτοις, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η εθνική ρύθμιση την οποία αφορούν οι διαφορές στην κύρια δίκη εφαρμόζεται χωρίς διάκριση σε όλους τους ανεξάρτητους εργαζομένους που ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα στο Βέλγιο και δεν εισάγει οποιαδήποτε διάκριση λόγω της ιθαγενείας αυτών των εργαζομένων. Αν και είναι αληθές ότι είναι δυσμενής για όσους από τους εργαζομένους αυτούς απασχολούνται κατά κύριο λόγο ως μισθωτοί σε άλλο κράτος μέλος εκτός του Βελγίου, δεν προσκομί-

στηκε στο Δικαστήριο κανένα στοιχείο από το οποίο να αποδεικνύεται ότι αυτοί οι εργαζόμενοι που τίθενται σε δυσμενέστερη θέση είναι αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο μη Βέλγοι υπήκοοι. Η υπό κρίση εθνική ρύθμιση δεν μπορεί, επομένως, να θεωρηθεί ότι δημιουργεί έστω και έμμεση διάκριση λόγω ιθαγενείας. Για τους λόγους αυτούς, παρέλκει η συζήτηση επί του άρθρου 7 της Συνθήκης.

10 Πρέπει να υπομνησθεί, στη συνέχεια, ότι το άρθρο 52, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης επιτάσσει την κατάργηση των περιορισμών της ελευθερίας εγκαταστάσεως των υπηκόων κράτους μέλους και ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η διάταξη αυτή αποτελεί κανόνα κοινοτικού δικαίου με απευθείας εφαρμογή. Τα κράτη μέλη όφειλαν, επομένως, να τηρούν αυτόν τον κανόνα ακόμη και αν, ελλείψει κοινοτικής ρυθμίσεως για την κατάσταση των ανεξαρτήτων εργαζομένων από απόψεως κοινωνικής ασφαλίσεως, εξακολουθούσαν να έχουν νομοθετική εξουσία στον τομέα αυτό.

11 Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο (βλέπε ιδίως την απόφαση της 12ης Ιουλίου 1984, Klopp, 107/83, Συλλογή 1984, σ. 2971, και την απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 1986, Επιτροπή κατά Γαλλίας, 270/83, Συλλογή 1986, σ. 285), η ελευθερία εγκαταστάσεως δεν περιορίζεται στο δικαίωμα δημιουργίας μιας και μόνης εγκαταστάσεως στο εσωτερικό της Κοινότητας, αλλά συνεπάγεται τη δυνατότητα δημιουργίας και διατηρήσεως, εφόσον τηρούνται οι επαγγελματικοί κανόνες, περισσοτέρων από ένα κέντρων δραστηριότητας στο έδαφος της Κοινότητας.

12 Οι σκέψεις αυτές ισχύουν εξίσου και για το μισθωτό που είναι εγκατεστημένος σε ένα κράτος μέλος και επιθυμεί να επιδοθεί παράλληλα σε ανεξάρτητη επαγγελματική δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος.

13 Όλες οι διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων έχουν, επομένως, σκοπό να διευκολύνουν την άσκηση από τους κοινοτικούς υπηκόους πάσης φύσεως επαγγελματικών δραστηριοτήτων στο σύνολο του εδάφους της Κοινότητας και δεν επιτρέπουν εθνικές ρυθμίσεις που θα μπορούσαν να είναι δυσμενείς για τους εν λόγω υπηκόους όταν αυτοί επιθυμούν να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους και πέρα από το έδαφος ενός μόνο κράτους μέλους.

14 Η ρύθμιση κράτους μέλους που απαλλάσσει από την υποχρέωση καταβολής εισφορών στο σύστημα των ανεξαρτήτων εργαζομένων τα πρόσωπα που απασχολούνται κατά κύριο λόγο ως μισθωτοί σ' αυτό το κράτος μέλος, αλλά αρνείται αυτή την απαλλαγή στα πρόσωπα που απασχολούνται κατά κύριο λόγο ως μισθωτοί σε άλλο κράτος μέλος έχει ως αποτέλεσμα να θέτει σε δυσμενέστερη μοίρα την άσκηση επαγγελματικών δραστηριοτήτων εκτός του εδάφους αυτού του κράτους μέλους. Μια τέτοια ρύθμιση αντιβαίνει, συνεπώς, στα άρθρα 48 και 52 της Συνθήκης.

15 Πρέπει, τέλος, να τονιστεί ότι η επίμαχη εθνική διάταξη δεν παρέχει καμιά συμπληρωματική κοινωνική προστασία στους ενδιαφερομένους, οι οποίοι είναι ασφαλισμένοι στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως και συνταξιοδοτήσεως του κράτους μέλους, όπου ασκούν την κύρια έμμισθη δραστηριότητά τους. Συνεπώς η δυσχέρεια που επιφέρει η εν λόγω διάταξη στην άσκηση επαγγελματικών δραστηριοτήτων εκτός του εδάφους ενός μόνο κράτους μέλους δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να δικαιολογηθεί με βάση αυτό το κριτήριο.

16 Επομένως, στα προδικαστικά ερωτήματα προσήκει η απάντηση ότι τα άρθρα 48 και 52 της Συνθήκης έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπεται σε κράτος μέλος να αρνείται στους εργαζομένους που ασκούν ανεξάρτητη δραστηριότητα στο έδαφός του το ευεργέτημα της απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής εισφορών βάσει της εθνικής ρυθμίσεως που καθορίζει από απόψεως κοινωνικής ασφαλίσεως την κατάσταση των ανεξαρτήτων εργαζομένων, για το λόγο ότι η έμμισθη δραστηριότητα που μπορεί να θεμελιώσει δικαίωμα απαλλαγής ασκείται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους.

Επί των δικαστικών εξόδων

17 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η βελγική κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Tribunal du travail (δέκατο τρίτο τμήμα) των Βρυξελλών, με απόφαση της 30ής Απριλίου 1987, αποφαίνεται:

Τα άρθρα 48 και 52 της Συνθήκης έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπεται σε κράτος μέλος να αρνείται στους εργαζομένους που ασκούν ανεξάρτητη δραστηριότητα στο έδαφός του το ευεργέτημα της απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής εισφορών βάσει της εθνικής ρυθμίσεως που καθορίζει από απόψεως κοινωνικής ασφαλίσεως την κατάσταση των ανεξαρτήτων εργαζομένων, για το λόγο ότι η έμμισθη δραστηριότητα που μπορεί να θεμελιώσει δικαίωμα απαλλαγής ασκείται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους.

Moitinho de Almeida Everling Galmot

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 7 Ιουλίου 1988.

Ο γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο πρόεδρος του τρίτου τμήματος

J. C. Moitinho de Almeida